

SUMARI : Paisatges espirituals. L'esperit en ruta, per *Oriflana*. — Els deures de ciutadania, per *Ramon Ribera*. — Dos sonets, d'*Alexandre de Riquer*. — Santa Cecília i la Música, per *Josep Cardona, pvre.* — *Alexandre de Riquer*, per *Joan Matas*.

PAISATGES ESPIRITUALS

L'ESPERIT EN RUTA

Oh qui pogués mantenir viva la vibració d'esperit en aquell lleure preciós en què hom se sent extern ell mateix! És llavors, en aquells inefables instants, quan l'hèlix batent de l'intel·lecte espolsa la via oberta cap a un horitzó sospirat i inassolit i som temoregs de ni tant sols mour'ns o d'una lleu tremolor per tal de no trencar l'encís del vol alçat quan encara les rodes del nostre cos roceguen per terra.

Llavors nosaltres som com un aeriplà; les ales decantant-se a totes bandes, mantenen difícilment la carrocera, que sempre no és sinó un lastre que enuja i de la que fatalment no podem dependre'ns perquè en ella rau la força centrípeta que ens posa en el camí fins i tant que aconseguim dependre'ns del contacte terrè, quan ja no som vehicle, ni traste, ni enginy mecànic, per a ésser solament ànima, èter, núvol o estel.

És l'ideal estat inconscient ple de consciència per a escoltar un discret parlarment, oir uns compassos musicals, amoixar la trena d'una donzella, besar el front d'un avi, sostenir un infant als genolls i contemplar una dansa.

Res més desesperant que trencar aquest estat inconscient ple de consciència en què son anul·lats temps, exteriorisme i situació.

Reeixir-ne, és com quan en la blava claror de la sala de concerts s'hi sent l'esbatanament d'una porta.

O com quan en la casa mortuòria puja l'escala algú conversant distretament en veu alçada, que en ésser davant del cadàver sembla que aquest, ofès, amb els llavis li faci: Pst!... — Llavors, qui ha estat reprès, sent una forta dolor perquè sap que entorn seu hi ha una immaterial volior d'ànimes.

ORIFLAMA.

ELS DEURES DE CIUTADANIA *

Ley natural es honrar son senyor, son benefactor, e amar son proysme; e ley natural es que hom vulla assò per son proysme que hom vol per si metex, e ahirar en son proysme so que hom ahira en si metex; e ley natural es esser amador de be e esquivar mal.

RAMON LULL.

LES VALORS DE LA CIVILITAT

Civilitat vol dir el grau de cultura que adquireixen les persones o els pobles, i per a aconseguir aquesta perfecció cal estar subjecte a unes lleis naturals.

Primerament i abans que tot, asserena els teus sentits i així arribaràs a tenir coneixement de la veritat de les coses.

Tots els objectes creats tenen la seva significança i són útils als homes; per això és precis saber les valors que reuneixen, tenint en compte les potències de l'ànima: memòria, enteniment i voluntat.

Recorda l'objecte que tens al davant; tingues raó del seu servei i posa el teu esforç per a servir-te d'ell amb el major profit possible.

Ara començaràs a ésser conscient i per tant pots saber si reuneixes condicions per a complir els deures civils.

No és prou dir: Sóc un perfecte ciutadà. És necessari demostrar-ho palesament, però no als altres, sinó a tu mateix, perquè en tu mateix has de tenir confiança. Uns per creure-s'ho i altres per adular-te poden dir que ets perfecte i no ser-ho. Solament tu deus saber jutjar-ho, prescindint de les passions.

Desfes-te dels vicis fent un esforç; per gran que sigui el sacrifici, no ho serà tant com el defecte. Pensa que una volta estiguis guarit, pots esmenar als altres, comunicant-los-hi solament el teu canvi i sense obligar-los a què t'imitin. Les imposicions no obren el miracle. La voluntat és la única força remeiera.

* Premi de la Diputació de Barcelona en els Jocs Florals de Santa Maria de Cornellà: 1919.

Respecta als teus superiors i a les persones revestides d'autoritat; pensa que demà pots exercir iguals càrrecs. És respectat aquell qui respecta.

Sies humil i alcançaràs tot quant sigui possible a la teva condició. La humilitat dignifica i dóna relleu a les persones.

En la teva llar, pensa que tu ets una branca de la família. La pau i l'ordre et proporcionaran felicitats. Estima tot ço que et rodeja i procura saber-ho conservar. No molestis al teu veí i pensa que ell vol la tranquil·litat que desitges.

El teu lloc d'estudi sia també el punt del teu recolliment. Després del treball trobaràs més agradable el descans i no oblidis que sense quietud no es descansa.

Medita el mal que involuntàriament hakis fet i penedeix-te d'haver tingut uns moments contraris a la teva manera d'ésser. Recorda el bé que has realitzat i pren coratge per a continuar aquesta obra, però no et tributis lloances dels actes que et són un deure el complir-los.

Reb a les persones amb la deguda cortesia, apreciand així el seu respecte. A l'invitar-les a assentar-se no ho facis tu primer i segueix aquesta exemplificació per a acreditar-te de saber estimar les atencions.

Al permanèixer entre les teves amistats, procura que la conversa sigui plaenta, defugint de l'extensió inútil. Comunicant el més precís, pots donar igual relleu a les idees que exposit. És de més eficàcia dir millors coses

parlant poc, que molestar amb substancials discursos als que t'escolten. Gesticula amb elegància i dona agradable sonoritat a la veu.

La murmuració origina discòrdies i exalta les passions. Els que et diguin mal d'algú, pensa que demà poden ferir-te amb les mateixes armes. No posis la confiança a aquelles persones que bescanten per vici; separant-te d'elles t'evitaràs enemics.

No esperis que el teu millorament cultural esdevingui de les mans d'un altre. Tu mateix has de bastar-te per a fer-te home auster i noble. Si algú s'interessa i es sacrifica per la teva sort, agraeix-li i venera aquesta gràcia, però procura que el lloable gest no et sigui una solventació per a deixar de lluitar pel teu propi esforç. La protecció, segons qui la reb, fa descendir les activitats i, per aquesta causa, precisa que l'apoi moral o material s'accepti en el més sublim sentit de la paraula.

Per a acomplir els deures cívics, es fa imprescindible ésser sociable, urbà i atent. En tots els llocs a on et trobis, pensa que ets un ciutadà disposat a enaltir les qüestions que constitueixen el mitjà de viure. Per a afavorir els negocis que administres no vulguis mai desprestigiar els del próisme. Sense donar-te'n compte, el teu treball pot prosperar a conseqüència de l'impuls dels negocis dels altres, tal com el deixeble s'instrueix més segons la sàvia influència del mestre.

No et deixis conduir per les falses ambicions. Allà on no arribis avui, prosseguint el camí de perfecció podràs arribar-hi demà, sense necessitat dels actes impropis que degeneren a l'home. L'alta idea de la vida ha d'asserenar-te l'esperit i així és quan comprendràs la necessitat que hi ha de què cada hu lluiti pel seu propi esforç.

Si estimes les virtuts, seràs un veritable patriota i un perfecte ciutadà.

ELEVAT CONCEPTE POLÍPIC

Polític vol dir la persona que ademés de reunir qualitats cíviques, es posa al servei dels interessos de la ciutat.

Per a ésser un veritable polític precisa no desconèixer les costums característiques de la població, estar subjecte a les disposicions municipals i saber mantenir la tranquil·litat pública.

Així com el polític de l'Estat té la ineludible obligació de vetllar per la riquesa de la Nació, el polític ciutadà deu interessar-se per la bona administració local.

La ciutat és de tots i per tant ell administra els interessos comunals i és un dels responsables dels desviaments que poden interrompre la marxa regularitzadora del Municipi, cas de no desempeñar amb encert el seu càrrec.

Amb honrada administració econòmica i política, la ciutat creix i es fa populosa, empenent la marxa ascendent dels pobles moderns i civilitzats. La indústria i el comerç reben la influència benefactora d'aquest impuls i extenen el seu radi d'acció, proporcionant així una vida més positiva als ciutadans.

De l'amor i l'esforç dels homes, els pobles devenen fermes i amb aquesta consistència suficientment poderosa pot arribar-se a adquirir el grau de cultura que tan necessària es fa per a l'indispensable millorament social de l'individu.

La major part de les vegades s'originen greus conflictes a conseqüència del desconeixement polític. El que es desvia de la norma traçada amb tot el seny, ha de sentir-se perjudicat; no arriba a comprendre de moment, per estar induït per altres causes, que la seva indiferència en les coses del Municipi afecta als seus propis interessos ademés d'entorpir el curs de la obra de regeneració dels altres.

Aquell que no es mogui del deure que va imposar-se, trobarà recte i planer el camí en la seva missió. Si no està segur de les seves petjades, deu procurar-se una orientació ferma i eficaç, emmotllant-se a les costums culturals tota vegada que aquestes són l'espill a

on deu reflectar-se la seva ànima. Al desempenyar un càrrec particular o públic, hi ha la inel·ludible obligació de complir estrictament. Quan li és conferit, si l'accepta, és que està segur del seu entusiasme i de la voluntat que el domina. Durant l'exercici cal tenir en compte que la dignitat no vol ésser ofesa i que s'aspira a guanyar l'honor de interpretar els sentiments i els desigs dels que li han posat tota la confiança per considerar-lo recte i de clar juí.

L'entitat o corporació que es representi, deu respectar-se com a una família en la qual s'hi tenen posats tots els afectes i se l'estima perquè ella és part integrant de la sociabilitat. Deu compartir-se a les seves penes i a les seves alegries, no deixant d'interessar-se per a proporcionar una millor sort i fer menys dura l'aflicció dels companys que el secunden.

Per a exercitar els deures de ciutadania és precis fer-ne l'aprenentatge. Si s'ha sabut administrar sense cap egoisme ni vanitat els propis interessos, poden administrar-se així mateix els béns comuns. Els interessos particulars tenen el mateix valor que els perteneixents a una col·lectivitat.

Allà on es vegi el mal, cal aplicar-hi el remei, però abans no serà per demés exposar la fórmula, ja que segons l'estat o el temperament de l'individu, pot sofrir-se una involuntària equivocació. L'equivocació si no és produïda a causa de l'egoisme, pot ésser fàcilment corregida.

Per superioritat que es tingui, sempre hi ha per damunt de la qual una elevació que obliga a no extralimitar-se del regíme traçat i per això existeixen les lleis naturals que són les que imposen la veritat. Tots els homes estan subjectes a no deixar el camí, i si no s'acompleix aquesta sagrada missió, es perden els deures de ciutadania.

Al confiar-te un càrrec per a administrar els interessos d'una entitat o corporació, pensa que no és per a afavorir exclusivament el teu patrimoni. Complint tal com el reglament o el règim obliga, pots ésser favoregut

igual que els demés, ja que de la teva voluntat depen la riquesa que administres.

Sia qualsevulla la teva manera de pensar, respecta les opinions dels altres, i sense cap exaltació exposa el concepte que tens format de les coses elevades. El que obri amb veritable justícia, triomfarà per la força de la raó i aquesta no és vençuda per cap imposament arbitrari.

En les reunions, al fer ús de la paraula, procura no molestar a ningú amb frases incorrectes i mancades de bon sentit. Tots els assumptes poden discutir-se sense violències i amb ordre. Les persones, parlant bé s'entenen millor.

Si algú, per no posseir els graus de cultura indispensables a l'home, t'insulta i entela la teva honradès, no vulguis imitar-lo ni desitgis defensar-te amb les mateixes armes. El sensat criteri de l'opinió defensarà els teus sentiments vexats.

Procura no desconèixer l'origen i els progressos primitius del poble que administres. Els historiadors no empengueren la feixuga tasca per a què les seves investigacions deixessin de tenir eficàcia. Estima el gran esforç i la intel·ligència dels cronistes i pensa que un immens amor de ciutadania els feu lluitar incansablement per a no deixar ignorades les costums del poble que avui està a la protecció dels teus entusiasmes polítics. Conèixer el passat és una experiència per al futur, i la experiència ajuda a resoldre els problemes que poden afectar la bona organització dels assumptes locals.

Quan el poble sofreix una de les seves inquietuds, quan sembla que està en perill el seu prestigi i la seva riquesa, aleshores és quan amb més evidència es deu manifestar l'amor i el sacrifici dels seus directors. En els moments dolorosos és quan el veritable polític li cal lluitar amb totes les energies i sacrificar la seva vida si és precis, ja que ella perteneix a l'esperit de la població i viu fusionada a conseqüència de la solidaritat potencial. Precisa en aquells moments defen-

sar-la com si fos la pròpia mare, perquè ella davant de les il·lusions i de la felicitat simbolitza la figura ideal que enlaira el pensament a la perfecció. És aleshores quan es fa sentir l'entusiasme de ciutadania i es posa a prova l'elevat concepte polític, únic camí per a reivindicar el poble i alliberar-lo de la malvestat que l'esclavitzà.

DEL RESPECTE ALS HOMES I A LES COSES

Quan l'individu deixa de respectar als homes i a les coses, és quan demostra la seva manca de cultura i el total desconeixement dels deures de ciutadania. Desgraciadament d'aquell que per a satisfer un desig absolut fa escarni dels seus semblants o destrueix qualsevulla de les coses que són hermoses als ulls del proïsme! És que un esperit venjatiu el domina i el converteix en monstre desenfrenat, no donant-se compte del mal que produeix ni de què un dia o altre ha de pagar les seves culpes. La falta de cultura l'ha induït a un camí de perversió i contra d'ell mateix cauen les maldats i els sacrilegis que executa.

Hi ha una llei humana que senyala fins a quin límit l'home pot exercir la seva llibertat i per això no és lògic ni raonable que per a disfrutar d'una àmplia llibertació feta al seu caprici, es molesti i es perjudiqui als demés.

No hi ha res que desprestigi tant a la ciutat com presenciar l'espectacle que ofereixen els nois i els joves deambulants pels carrers sense cap orientació fixa, molestant a les persones morigerades i escometent a les donzelles amb paraules obscenes, ferint així els sentiments més preuats i donant proves d'un desordre personal digne de compassió i de llàstima.

El poc respecte a les persones i a les coses, és un destorb per a la pau ciutadana i sense aquesta tranquil·litat tan desitjada pels pacífics ciutadans, no es viu amb serenitat d'esperit. És precís, doncs, que cada hu vetlli per l'ordre de la ciutat, ja que és lícit tractant-se de la defensa del benestar general.

Els que no vulguin ésser corretgits ni vul-

guin apreciar l'importància de la educació, mereixen ésser esmenats per la llei de la justícia, única raó per a dominar als que es rebel·len contra la força de la veritat.

Totes les coses respectades pels uns, mereixen ésser igualment protegides pels altres. Procura posseir la virtut del respecte i trobaràs compensació en les coses de la teva pertinença.

Respectant als vells, además de venerar la imatge dels pares i dels avis, t'estalviaràs un penediment quan arribis a la senectut. Aconsola i amoixa als que t'ensenyaren els primers mots, als que t'ompliren d'afalacs i et cantaren les més tendres cançons. Recorda el seu amor i recompensa'l avuí amb la mateixa voluntat, ja que a la fi els retornes els afectes que agrait acceptares d'ells.

Quant més veneris als avis, menys feixuc trobaràs el camí de la vellesa. Arribar a ésser vell és un goig sense límits i més si s'espera amb resignació l'hora de la mort.

Venera totes les coses que dignes sien de respecte i pensa que a l'ésser creades fou per a accomplir una sagrada missió. En el bosc o en el jardí, els ocells, les flors i les plantes, aviven els teus sentits: les melodies dels ocells t'evocuen les dolceses de l'amor; l'ombra de l'arbre et protegeix manyac i dòcil; les plantes, amb les variades tonalitats del verd, t'ofereixen la delícia del paisatge, i així, entre una i altra cosa, experimentes la sensació sublim de la poesia, filla àugusta de la Naturalesa. Pensa, doncs, que destruint ço que constitueix la bellesa dels sentits, es comet un delictes imperdonable, ja que amb aquesta incivilitat es despullen els ropatges de la suprema Creació.

El respecte és un deure de germandat. Comprèn ara la falta greu que es comet no practicant aquesta virtut.

L'AMOR AL NOSTRE IDIOMA

La llengua és la característica més potencial d'una nacionalitat i per tant mereix ésser enaltida i respectada. Despreciar el propi idioma, és renegar de la pàtria i de la família; és ofendre la dignificació del verb, part essencial de la nostra vida i clara expressió dels més íntims sentiments.

Qui menyspreu-hi el seu idioma, s'oblida de la pròpia dignitat i descendeix a una categoria miserable. Negar la virtut del llenguatge és no creure amb la perfecció de l'home.

Hi ha res més elevat que estimar el nostre idioma amb un amor veritable? Envers a ell estem obligats a la més sagrada gratitud i al més preuat respecte.

Amb l'idioma es comprenen les gents i es transmeten els afectes; així l'amor de l'un va a l'altre sense cap esforç i amb la més franca generositat.

* * *

Parla la llengua dels teus pares i venera-la perquè la parlin els teus fills; acomplint aquesta missió et faràs digne i respectaràs

aiximateix les costums de la pàtria. Això no vol dir que hakis de despreciar als demés idiomes: estudia i parla els que et sien més convenients.

En les teves habituds donaràs preferència a la teva parla, això és, en la família, en els negocis, en les converses amicals. I aquesta preferència no és per a desprestigar els demés idiomes, sinó perquè fent-ho així, ademés d'acomplir un deure, expressaràs amb més claredat els pensaments i els afectes del cor.

Si despulles el llenguatge de tots aquells mots grollers i de lletja vulgaritat, seràs agradable als que t'escoltin. La bellesa en el parlar consisteix en saber dir paraules honestes, sense intercalar-hi mots denigrants. Guarda't de la blasfèmia i et posaràs en el lloc dels escollits.

Per a parlar bé no és necessari cap sacrifici: solament la voluntat et proporcionarà el goig de saber fer ús amb noblesa d'aquest instrument, la llengua que Déu ha donat als homes per a expressar els més íntims sentiments.

RAMON RIBERA.

DE LA COL·LECCIÓ "UN POEMA D'AMOR"

*Bella frase que el cor a cau d'orella
poc a poc te l'ha dita extasiat,
la que ha fet ta carona tan vermella
el teu aire penós i conturbat,*

*atén-la, vida meva, que és vritat.
No veus com cadascú busca parella?
Observes com després que s'han trobat
la flor perd aquell aire de puncella?*

*Has vist com de dos vides que s'ajunten
floreix una existència inesperada?
Què són eixos colors que quan apunten*

*anuncien l'interna flamarada?
Alça el front ple de llum, somriu ditxosa,
oh de mon fill mareta vergonyosa!*

*Vindran estius, tardors i primaveres,
el càlid juny amb ses collites d'or,
l'ombra frescal que fan les alzineres,
i no vindrà ta veu parlant d'amor.*

*Damunt del cel les branques secaneres
puntejaran ses notes de color;
refloriran les murtres i moreres
i mai per mai reflorirà mon cor.*

*Per més que escolti els cants de l'ocellada
i el parrupeig que enlairen els tudons,
no sentiré ta frase enamorada*

*ni l'alénar sublim de tos petons;
d'aquells petons qu'han mort eternament
per engendrar un mar d'enyorament.*

ALEXANDRE DE RIQUER.

SANTA CECÍLIA I LA MUSICA

FRAGMENTS DEL
SERMÓ PREDICAT
EN NOSTRA CIU-
TAT EN LA FESTA
DE LA MUSICA
D'ENQUANY.

Oh la blanca Santa Cecília a qui el pinzell de Rafel l'ha pintada esfumant-se en la blavor de l'infinit, fent lliscar, extàtica, sos dits de rosa per les nevades teclades de l'orga; bé mereix ésser cantada per l'art i per la fe.

Verge i Màrtir, la Patrona de la Musica, par ens vulga palesar que no hi ha art perfect sense puresa ni ver artista sense fortitud espiritual.

Perquè Cecília fou pura i forta, de cara a l'ideal de la fe, cantant el seu cor al so de l'orga, himnes virginals al celestial Espòs, com resa una antiga antifona, ha sigut escollida per a patrona universal de la Musica.

* * *

La musica és l'art diví. La paraula unida al cant és el fonament de tota musica. Mendelshon diu que la musica és l'art de pensar en sons en lloc de paraules; mes com tot pensament és verb, devé que sempre la paraula unida al cant és el fonament de tota musica.

Déu va donar a l'home la veu i la paraula no sols per a parlar i fer-se entendre, sí que també per a cantar.

La primera paraula que articulà Adam meravellat davant la creació, seria un himne d'alabança. La oració fèrvida que eixí de llavis de Noè al veure's salvat de les bullidores aigües del diluvi, era un càntic d'agraïment.

Quan en el món no hi havia més que una llengua única, no hi havia més que un cant popular; mes tenint els pobles diferents parles que marquen les seves

pàtries, d'ençà de la confusió de les llengües i la dispersió de l'espècie humana allà en Babel, tal com parlen els pobles els seus propis llenguatges tenen també els seus propis cants.

El cant és natural a l'home, tan natural com el parlar. I com en certa manera tot canta en la natura, perquè canta el vent que passa xiulant de penya en penya i canten les remors que porten els aires de la boscúria i canten els murmuris del riu i de la font i canten amb sos braols les ones del mar, com canten els ocells i tota cosa moguda, apar que l'home haja après de la natura les harmonies dels seus cants, esdevenint ses tonades tantost alegres com el cantar de l'ocellada a trenc de dia, tantost tristes i melangioses com el gemec de la tórtora, tantost fortes com el so del salt d'una cascada, tantost estridents com l'esgarip de la tempesta o com el clari del combat, mes que palesen sempre ço que hom sent. I com que dels homes es formen els pobles, devenen les cançons i els ritmes musicals l'expressió més viva dels sentiments de l'home de tots els pobles i de tots els temps.

Tant en la dolor com en el goig llencem un ai, un gemec, un sospir i allavores, no parlem sinó que cantem ço que sentim, i com l'home ha sentit sempre, és tan antiga la musica com el món.

L'historiaire Josepho diu que Set, fill d'Adam, ja la va escriure en dues columnes, una de metall i altra de fang. I el llibre del Gènesi parla de Túbal, fill de Lamec, que *erat pater conentium citaræ et organo* que era pare dels que cantaven amb acompanyament de citara i orga. I els segles van passant davant nostre amb

tots els pobles cantant. Canta la India, canta la Xina, canta Pitàgores, canta Moisés, canta la Grècia, canta la Roma entorn d'Apol, son Déu de la musica. Canta el poble hebreu tocant panderetes a l'altra banda del Mar Roig entonant himnes de victòria i llibertat. Canta David polsant la seva arpa davant l'Arca Santa de l'Aliança i la Sagrada Escripura no para de convidar-nos a cantar dient: *cantate Domino canticum novum quia mirabilia fecit*. Canteu al Senyor un càntic nou, perquè ha fet coses admirables. *Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra*. Cantí al Senyor nova cançó, canti al Senyor tota la terra. I de quina millor faisó cantar a Déu que fent un art del cant, de la musica que neix de la mateixa naturalesa nostra? No sense raó se l'ha anomenat art diví.

Per això l'Església, que tot ho utilitza al servei de la fe, ha fet de l'art musical un instrument de la gràcia divina, un grat mitjà per a comunicar-se amb Déu. Sant Pau deia, ja en son temps: Ompleneu-vos de l'Esperit Sant parlant entre vosaltres amb himnes i càntics espirituals i el gran Papa Sant Lleó, excitava als cristians a cantar i enfervoritzar-se tot dient: «Ressonin les veus dels cantors i amb elles es moguin els vostres cors».

Plini preguntava als primitius cristians què era el que esdevenia en ses assemblees, i li responien que consagraven les festes en entonar himnes a Crist.

Sant Agustí era tan penetrat de la influència de la musica en profit de les ànimes, que per ella —deia— sentia afluir al seu cor totes les veritats cristianes i que no sabia pas com millor alabar a Déu que cantant. Sant Bernat diu que el cant enlaira l'esperit dels fidels i que àdhuc mou el pecador a l'arrepentiment i conversió. A Sant Gregori Naziancè li fan dir

els seus entusiasmes per la musica, que el cant a la terra és com un preludi de la glòria del cel. Sant Tomàs d'Aquino, autor del *Sacris solemnis* i el *Lauda Sion*, diu que la musica dóna una idea de com se parlen entre si els chors angelicals.

Com a divina que és l'Església no li podia pas mancar un mitjà tan sublim per a enlairar els esperits, i com res és comparable a la santedat de sos dogmes sagrats, tampoc res comparar-se pot a la severitat i grandiositat de la seva musica religiosa.

En això li han fet justícia els mateixos enemics. Hegel, panteïsta, diu que la musica cristiana està per sobre totes les produccions de l'art. Rousseau exclama: Què és tot l'art modern comparat amb el cant gregorià? I diu que com els grans escriptors s'han inspirat en els llibres sagrats, així també els capdals compositors han abeurat sa inspiració en la musica religiosa. Qui no coneix a Mozart? I en la musica religiosa s'inspirà. Qui no coneix el *Stabat* de Rossini i la *Missa de Requiem* de Verdi? Qui no coneix l'*Ave-Maria* de Gounoud i el *Credo* de Palestrina i les produccions de Victòria i a Wagner en son Parsifal i a Bach en sos motius sobre la *Passió de Crist*, segons Sant Mateu? I tots s'han inspirat en assumptes religiosos i ens han donat notes i tonalitats cristianes que han sigut lo més preuat de son tresor artístic. Per això l'Església que considera la musica com un bell element de santificació, esdevingué la més fidel guardadora de l'art diví.

Quan queia l'Imperi Romà amb tota sa civilització i s'anaven a perdre les gentil·leses de l'art, hereuades del poble hel·lènic, breçol de totes les manifestacions artístiques, Sant Ambrós s'apressurà a recollir totes les tradicions perdudes dels *tropus* grecs i formà el *Cant Pla*. Més tard,

quan la musica religiosa feia el camí de les contínues mutacions de l'Etat Mitja i s'anava perdent el caire polifònic i sentimental propi d'ells, vingué el Papa Sant Gregori, el Magne, i al volguer reformar l'Església, fou sa primera preocupació la reforma del cant. D'aquí ve el nom de cant gregorià que es dóna al cant de l'Església. Perosi d'aquella època, fou el monjo Pomposa Guido de Arazo, a qui es degué, en gran part, la prompta propagació de la veritable musica. Mes aquesta, com totes les coses humanes, tingué sa nova decadència i quan la musica de l'Església era quasi monopolitzada per musicaires que anaven a fer oficis amb el mateix gust artístic amb què anaven a fer saraus en les festes majors, vingué el gran Papa Pius X amb son *Motu proprio* sobre la musica religiosa imposant normes per a la seva restauració salvant, de pas, aquell ric tresor de la Grècia clàssica que poc a poc s'anava perdent.

A aital obra de restauració no hi mancà pas l'esforç emprendor dels nostres orfeons amb el capdavanter l'Orfeó Català, que educà a nostre poble en el bon gust de la musica polifònica que s'era ben perdut.

No sembla sinó que la Divina Providència feu néixer aquest orfeó en la nostra terra, a l'hora oportuna de son renaixement, donant-li el domini de les veus humanes i el do d'atreure a son entorn a altres orfeons i institucions musicals nascuts com ell amb el mateix amor a l'art, a la fe i a la pàtria. Trilogia que ve a ésser la consagració del bon sentit de nostre poble que com canta amb aire litúrgic en les cerimònies del temple, canta sos aires populars en totes les festes de pàtria i en les seves més íntimes expansions. La musa popular és típica en cada terra i com ho és en la poesia, ho és també en la musica. I no hi ha cosa que nostre poble,

artista per natura, no ho hagi cantat: les seves grans gestes, els seus enamora-ments, la seva fe. En cada tonada seva vibra l'ànima catalana que dóna vida i harmonia a ses paraules. Cada terra fa sa guerra — diu nostre aforisme — i com la terra nostrada té sos accents, té també ses modalitats en el cant. Si *gent del camp*, *gent del llamp*, la musica del camp de Tarragona és vibrant, com és dolça en el terror olotí i a la plana de Vich, i també en el Vallès, seguint la psicologia de la gent de les nostres encontrades que ha sigut sempre aficionada a cantar el que sentia. I no és estrany, car de petits les mares llurs, van infiltrant en nostres ànimes tendres, les primícies del bon gust, adormint-nos al breçol amb les dolces cançons del *Noi de la mare* i de *la mare de Déu* — quan era xiqueta i després, ja més grans, quan demanem a nostres avis contes i rondalles, ens taral'legen les melodies dramàtiques del *Comte l'Arnau* i de *L'estudiant de Vich* o els frescos idil·lis de les *Muntanyes del Canigó* o de *La filla del marxant*. I així preparen els chors de minyons que trobem després en tots els pobles d'aquesta terra per Déu beneïda, moguts per l'empenta que els donà el gran Clavé, qui tingué la traça de aplegar i abraçar tot fent-les cantar a les classes treballadores, enamorant-les de l'art i allunyant-les del vici, com trobem suara nascuts al calor de l'amor a la pàtria a tants artístics orfeons com el de Sabadell i a nostres cobles de sardanes que han posat a l'alçada de nostres muntanyes el nom sagrat de Catalunya i que tot cantant amb l'inspiració de Maragall i de Millet,

*Per damunt dels nostres cants
aixequem una Senyera
que els farà més triomfants,*
han vingut a complir un gran apostolat a

Catalunya, l'apostolat que tots ens deuriem imposar, com és el de fer conèixer i estimar les belles coses de la terra, orientant a nostra joventut envers l'art català. I bé es pot dir que cada un d'eixos cantaires és un apòstol de Catalunya destinat a fer sentir amb sos cants la veu del poble tot fent sentir els seus aires populars.

Si els poetes varen començar, va dir un dia el gran Millet, els orfeons i Escoles Cantorum han vingut a completar la seva obra. Han vingut a confirmar que també amb el cant formem una nacionalitat, que com la formem per la nostra ètnica i per la nostra llengua, la formem també per la nostra musica; perquè les nostres cançons no són més que la natural expressió dels sentiments de nostre poble que sap treballar i cantar. I canta al mig de l'era com a la vora del mar, al clot de les valls, com a la falda de les muntanyes, a la vora de la llar com al peu del breçol. Per això la sentim tant la musica de casa nostra. Per això ens estremeix i ens commou, ens fa plorar com ens fa enardir.

Jo no he conegut mai el *do-re-mi-fa-sol* de l'escala musical i m'he compenetrat tant amb els qui m'han fet sentir les

nostres cançons, que cantant ells ha vibrat tota la meua ànima catalana. I m'entrauen enyorances de la terra escoltant de *L'Emigrant* el

*Dolça Catalunya
pàtria del meu cor.*

I em plorava l'ànima, al sentir de *La mort de l'escolà*,

*A Montserrat tot plora,
tot plora d'ahí ençà.*

Com he sentit tendreses místiques perfumades d'encens, escoltant *El desembre congelat* i els *Goigs de la Verge del Remei* i un no sé què d'amor estrany a les tonades d'*El rossinyol* i de *L'hereu Riera*. M'ha parlat a mí aquesta musica, com deu parlar també a tots els nostres, perquè en cada una d'aquestes cançons hi va un troç de la nostra ànima catalana.

Fits els esguards en Santa Cecília, aimem-la com un do de Déu, com la legítima i natural propietat dels fills de nostra terra beneïda i aimem-la, en mig de tantes correnties de restauració, com un dels mitjans més poderosos per a fer fe i per a fer pàtria.

MOSSÈN CARDONA.

ALEXANDRE DE RIQUER

Amb data 26 del prop-passat octubre vareig rebre de l'excel·lent amic meu, N'Alexandre de Riquer, una lletra desconhortada, en el contingut de la qual i entre altres coses de caràcter íntim, m'explicava compungit el gran artista avui difunt: «Li escric des del llit a on disgustos i contratemps m'han aplanat. Avui em trobo un xic millor i diu el metge que si demà fa bon dia, podré llevar-me». Vaig adreçar-li en contestació una missiva traspuant de valor i optimisme, mes ell ja no pogué, pel seu estat de salut aclaparant, escriure'm un sol mot més... Va fer-ho darrera-

ment la seva filla Emilia, la qual, amb unes ratlles de funest pressentiment escrites en el dors d'una postal, em contava afligida: «El meu papà segueix al llit molt estropellat.» I aquell mateix vespre, una correspondència de Palma de Mallorca, insertada en l'edició de la nit dels diaris de Barcelona, donava amb son laconisme habitual aquesta nova tristíssima: «Ha mort en aquesta ciutat, on tenia des de fa algun temps establerta la seva residència, el llorejat pintor i distingit literat don Alexandre de Riquer.» Afegia que el finat era fill dels marquesos de Benavent i que ha-

via nascut en el poble de Calaf, en 1856.

Pobre Riquer! Que els déus magnànims de l'Olimp, de l'esplendor irradiant dels quals n'eres tu, damunt la terra, una espècie de sublim perllongació, acolleixin amb càntics d'immortalitat a la teva ànima exquisida i que en pur llenguatge hel·lènic, sigui amb lletres d'or gravada a la llosa del teu sepulcre, la més sonora i commemorativa expressió epitàfica de glòria, tal com escau a qui, com tu, ha sigut en vida un gran Aeda!...

Ha mort un dels artistes més autèntics del nostre poble i una de les personalitats per tots conceptes més il·lustre. Aristòcrata per sang, art i gustos, En Riquer representava a Catalunya un bell exemplar de noblesa refinada que ha sigut sempre l'espill fins ara incontaminat de la nostra aristocràcia. De l'històrica casa dels marquesos de Benavent,

l'Alexandre de Riquer n'ha sigut el seu honor més legítim. La seva glòria d'artista eminent eclipsa la brillant executòria de sos il·lustres avant-passats. S'ha finit l'elevator espectacle d'una vida superior, ha desaparegut d'entre nosaltres un esperit excels, un home de privilegi total i exquisit que, com un altre Rei Mides, convertia en or tot ço que amb ses mans puríssimes tocava... Qui no recorda de molts llustres ençà l'obra múltiple, dispersada en valuoses revistes, edicions sumptuoses i delicades pintures d'aquest artista màxim?

Altíssim poeta i prosador eximi, l'Alexandre de Riquer, demés havia donat a l'estampa amb notabilíssimes il·lustracions executades per ell mateix, deliciosos volums de cordial i depurada literatura, tals com el seu *Aplec de sonets*, *Quan jo era noi*, *Crisantems*, *Els estudiants de*

Tolosa, *Anyorances* i en 1910 el magnífic *Poema del Bosc*, que Mistral, el gran poeta de la Provença, amb ferventa esquila laudatòria adreçada al seu autor va elogiar amb aquests termes: « Tous mes remerciements pour le plaisir que j'ai eu à lire les xviii chants du « Poema del Bosc », cette épopée de la forêt, où les arbres sont des héros, où les feuilles bruissantes murmurent légendes silvestres, où la langue catalane devient la voix superbe de la mystérieuse et divine nature. Je vous félicite pour la splendeur de vos descriptions qui

rappellent l'horreur sacrée des végétations antiques et des bois où dort la Belle du conte populaire. Je vous serre la main confraternellement. »

Retirat a Mallorca en aquests últims temps En Riquer pintava paisatges de la Illa Daurada, utilitzant els modismes de l'escola anglesa, de la que n'era un enamorat i propagador.

El sentit que informa els seus paisatges, és un cromatisme accentuat, qual cromati-

tisme, aplicat per un altre pintor de menys ordenada fantasia, resultaria excessiu i enutjós. Però En Riquer, prenent per base l'eixamplada difusió de llums del paratge incomparablement suggestiu de Mallorca, feia vibrar les seves teles fins el punt de donar-les-hi l'apariència certament estranya però exquisida de grans pintures imaginàries, encara que naturalment obeeixen a la realitat del paisatge mallorquí, paisatge immensament pompós i posseït, per ço mateix, de mil visions decoratives.

És sabut, per altra part, que En Riquer havia donat sempre a aquest paisatge una interpretació exclusiva.

Tal volta altres pintors, també com ell enamorats d'aquelles terres de privilegi, altre temps tan estimades de Chopin i sa romàntica companya *Jordi Sand*, no hagin pogut assolir mai l'encant afalagador i únic que En Riquer acostumava a revestir les belles i poètiques encontrades d'aqueix oasi de llum que s'anomena Mallorca; consistint l'encant que mencionem, en aquesta alegria dolçament remorosa que produeixen les pintures de l'Alexandre de Riquer, en aquest suau i agradós lirisme que d'elles, per dir-ho així, amb pausa melòdica s'escapa i que fa perdonar petits defectes en compensació a l'ample i joïós optimisme de joventut que inspiren... Res de cercar en aquestes pintures graciosament enceses i llampants, audàcies de modernitat ni altres trucs d'execució a grans masses, fent-les quasibé sempre crostes de color atapeïdes i sovint inexpressives. L'obra d'En Riquer és franca i riallera, i perteneix, naturalment a l'escola dels refinats i elegants detallistes anglesos. Escola d'una manera injusta postergada però sempre viventa, baldament persisteixin vers ella les falconades de mort de certs pintors d'avanzada —

d'avanzada a l'inrevés, s'enten — doncs si haguessin d'interpretar amb justesa les desatentades produccions de l'immensa majoria dels pintors anomenats ultramoderns, no et sembla llegidor que caldria necessàriament renunciar a la bellesa més rudimentària i pendre per guia els « marmarratxos » primitius ? Aquesta és la veritat. I si el retorn al classicisme, que és el que ara i sempre ha donat les formes essencialment pures de l'Art, no s'efectua, és degut a l'impotència hipòcritament inconfessada dels pintors de referència. Ja fa temps, però, que aquests pintors en el pecat troben la penitència, car el públic, adonant-se de tan grossa anomalia, ve prenent venjança no assistint a les actuals exposicions pseudo-artístiques.

Allà els cubistes, ultra-modernistes i altres istes. Tot passarà i caurà — que deia Víctor Hugo — perquè el món deixa caure i passar ço que en la vida no representa per l'home una virtut o una idea. Sempre, per les persones plenament educades en son gust resultarà un credo estètic infal·lible la construcció sòlida a l'esboçar un tema fins que, passant per la puresa de l'encaix i l'esbeltès de ratlla, vingui a donar eloqüència i sentiment a l'assumpte elegit per l'artista, sense que aquest descuidi l'armònica coloració i altres elements de conjunt i de tècnica que fan de l'obra totalment executada un bell reflexe de refinament i espiritualitat.

Basades en aquesta forma única i immortal de Bellesa, executava l'Alexandre de Riquer les seves teles mallorquines, laborant així per la reposició de les formes belles i el retorn a la gloriosa tradició.

JOAN MATAS.